

A piaristák budapesti építkezése.

(Folytatás.)

Az új telek — mely a telekkönyvben az 1. helyrajzi számot kapta — meglévén állapítva, a rendkormány az építkezéshez szükséges előkészítő munkálatokat az 1912. év első napjaiban minden irányban haladéktalanul megindította és egybe állította az építkezés egész programját. A programból a konviklust kihagyta, mert ez sok helyet vett volna igénybe és későbbi fönntartása is aránytalan sok költséggel és gondnal járt volna; de fölvette: 1. mindazokat a helyiségeket, melyek szükségesek a rend központi adminisztrációjához,

továbbá 2. a rendházat, 3. a főgimnáziumot 16. osztálylyal, kápolnával és tornacsarnokkal, végre 4. a kalazantinumot 70 növendékkel. A program egyébként ez volt: I. A központi kormányzat helyiségei: a rendfőnök lakása $156 m^2$, 12 kormánytanácsos lakása $600 m^2$, a titkár, könyvtárnok, iroda, levéltár $234 m^2$, tanácsterem $42 m^2$, piarista muzeum $60 m^2$, rendi könyvtár $120 m^2$, archívum $36 m^2$, mellékhelyiségek $226^{25} m^2$, összesen $1475^{25} m^2$. II. A társház helyiségei: a házfőnök és az igazgató $168 m^2$, 38 tanári lakás $1654 m^2$, első étterem $105 m^2$, második étterem $106 m^2$, 4 fürdőszoba $60 m^2$, konyha, éléstár, inaszobák stb. mellékhelyiségek $774 m^2$, összesen $2867 m^2$.

III. Kalazantinum: 5 elüljáró lakása $250 m^2$, 70 tanárjelölt lakása $875 m^2$, 2 tanterem $123 m^2$, zeneterem $52 m^2$, oratorium $78 m^2$, könyvtár $52 m^2$, betegszobák $69 m^2$, egyebek $137 m^2$, összesen $1636 m^2$. IV. Gimnázium: 12 tanterem $\dot{a} 70 m^2$, együtt $840 m^2$, 4 terem $\dot{a} 85 m^2$, együtt $340 m^2$, 2 terem $\dot{a} 52 m^2$, együtt $104 m^2$, 2 rajzterem $\dot{a} 104 m^2$, együtt $208 m^2$, fizikai szertár $115 m^2$, 3 laboratóriumszoba $84 m^2$, természettudományi szertár $115 m^2$, 4 laboratórium $86 m^2$, ezek előadó termei $\dot{a} 75 m^2$, együtt $150 m^2$, 3 muzeum $96 m^2$, énekerem $70 m^2$, tanári tanácsterem $75 m^2$, igazgatói iroda és látogató szoba $155 m^2$, tanári könyvtár és olvasó $95 m^2$, ifjúsági könyvtár és olvasó $85 m^2$, orvosszobák $45 m^2$, nagy kápolna $350 m^2$, sekrestye és raktár $55 m^2$, tornaterem (díszterem) $350 m^2$, öltöző, szertár $120 m^2$, 5 iskolaszolga-, gépészlakás, a központi fűtés kazánháza, szénraktár, mosókonyha, egyéb raktárak stb. $288 m^2$, összesen $3824 m^2$. Főösszeg $9745^{25} m^2$. Ezekon kívül a három utcai földszinten és félemeleten üzlethelyiségek.

A rendkormány felelőssége tudatában állandóan ahhoz az állásponthoz ragaszkodott, hogy nem bízhatja a tervezést

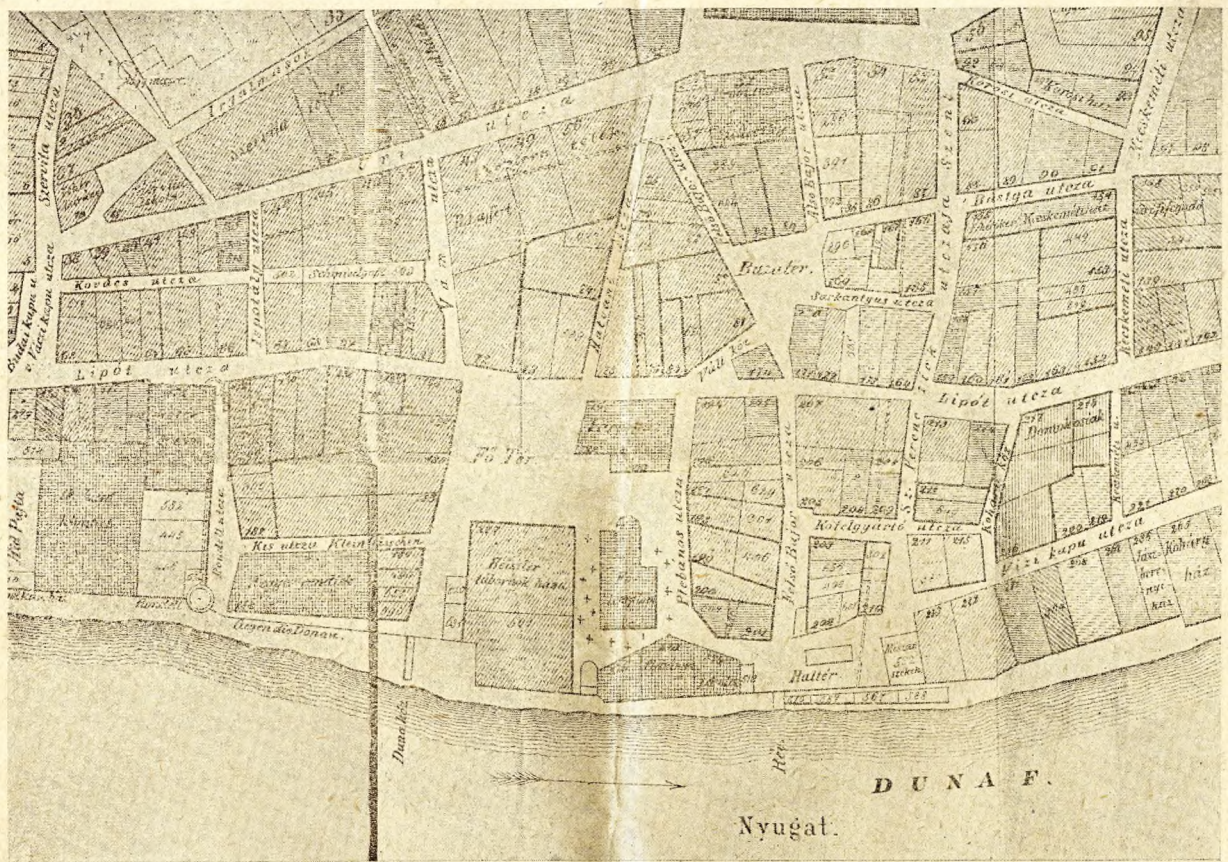
egy építészre, hanem csakis olyanra, akinek pályázat útján beérkezett tervét a szakértőkből alakult bizottság a többi pályázó terveivel mellet a legjobbnak ítéli. És pedig célszerűbbnek tartotta az általános pályázat helyett a zártkörű pályázatot elfogadni olyképpen, hogy négy építész hív föl tervet készíteni. Előbb a program és egyéb szakkérdések megoldására három tagú bíráló bizottságot alakított; ennek Bierbauer István, Kauser József és Nagy Virgil elismert szaktekintélyű építészek voltak a tagjai, a szűkebb körű pályázatban részt venni pedig — több építész vonatkozása után — dr. Hüttl Dezső, Kotál Henrik, Steinhardt Antal és Ybl Lajos építészeket kérte föl. Az összes költséget a bíráló bizottság 1912. évi március—május havában tartott tanácskozásai eredményeként $2,500.000$ k.-ra számította. A négy pályázó a megbízást 1912. évi június 8-án kapta meg azzal, hogy a tervek be-terjesztésének határideje 1912. évi szeptember 30-ika; aszintén közölt pályázati feltételek szerint az építésre elfogadható legjobb pályamű szerzője kapja a megbízást, a többi három pedig 5—5 ezer koronát; ha azonban építésre egyik mű sem volna alkalmas, akkor egyenkint mind 3500 korona díjazásban részesül. A kitézött határidőre beérkezett terveket a bíráló bizottság október 7-én vette át és tüzetes bírálatát november hó 2-án terjesztette be és egyhangúlag jelentette, hogy építésre alkalmasnak és elfogadhatónak egyik pályaművet sem találta.

9. ábra. Az esküúti homlokzat.

Tervezte dr. Hüttl Dezső.

új, szűkebb körű pályázatot rendez. De hozzá járult ahhoz, hogy a szűkebb pályázatban való részvételre felhívja a Kotál-féle terv együttes átdolgozására önként vállalkozott Kotál Henriket és Steinhardt Antalt, és másrésről dr. Hüttl Dezsőt — azzal a kijelentéssel, hogy a két terv közül a sikerültebb kapja a megbízást. A pályaművek benyújtására három hetet engedélyezett. A beérkezett pályaműveket 1912. december 9-én adta át a rendfőnök a bíráló bizottságnak. Az ugyanazon hónap 14-én beadott bírálat szerint a bizottság ítélete úgy szól, hogy a két terv között a jobbik dr. Hüttl Dezsőé lévén, a további építési teendőket dr. Hüttl Dezső bízandó meg. Ennek alapján dr. Hüttl Dezső műegyetemi tanárral a rend a szerződést megkötötte. Az építész költségelőirányzata szerint az építkezés összköltsége $2,750.000$ k. Ezenkívül szükségesnek tartotta a rendkormány, hogy a nagy építkezéshez szakértő ellenőrt is alkalmazzon, ki az építkezésben a rend érdekeit minden irányban képviselje.

2. ábra. Rómer Floris térképe.

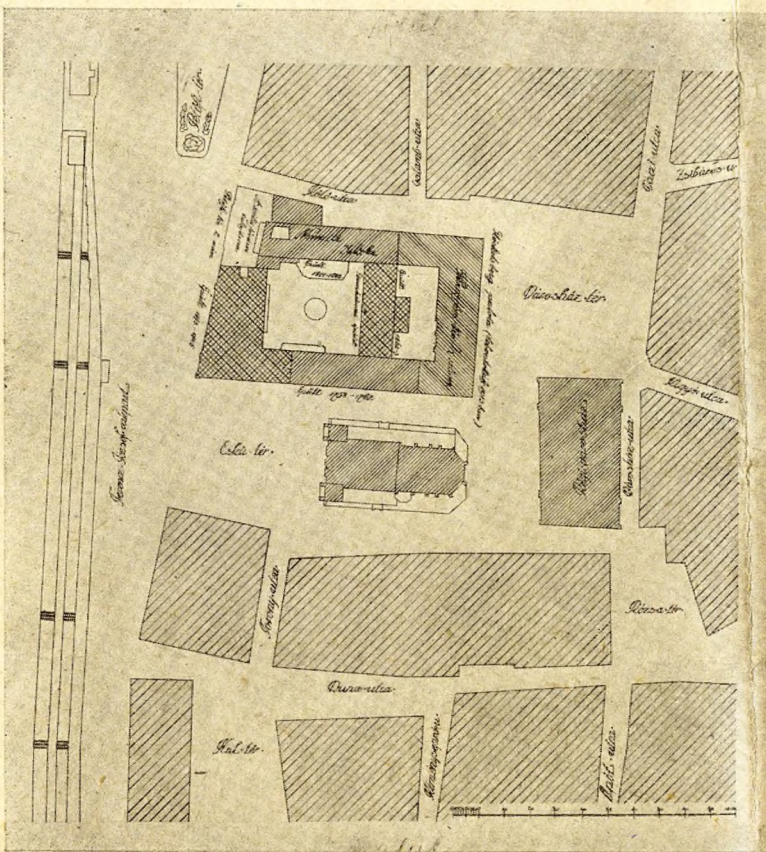
3. ábra. Balla Antal térképe.

E tisztségre *Mihályfi* József mérnököt, székesfehérvárosi nyugalmazott műszaki főtanácsost kérte fel.

A megbízott dr. *Hüttl* Dezsővel a rendkormány 1913. április hó első napjaiban ismételten tárgyalt az építendő rendház és gimnázium terveinek végleges megállapítása ügyében, hogy a részletes tervek a székesfehérvárhoz és a

vallás- és közoktatásügyi miniszteriumhoz még június hónapban benyújthatók legyenek.

A székesfehérváros az 1913. évi április hó 10-én létrejött kisajátítási egyezség szerint megengedi, hogy a kegyesrend a szolgálmi útterületet a megállapítandó magasságban át-boltozhassa és hogy a főgimnázium és rendház céljára

4. ábra. A régi (1900. évi) helyszínrajz.

emelendő épületnek földszintjén és félemeletén üzlethelyiségeket létesíthessen s azokat bérbeadás útján értékesíthesse. Az új épület elkészültéig a rend a régit használhatja. Továbbá a kegyesrend kötelezi magát, hogy az új telken emelendő épületeket a környezet díszének minden tekintetben megfelelő homlokzattal fogja kiképezni s e célból az építő terveket első sorban a székesfővárosnak fogja bemutatni.

Ehhez a 1913. évi április 10-én létrejött kisajátítási egyezséghez a Rend a hercegprímás, esztergomi érsek jóváhagyását 1913. évi május 26-án 3615. sz., a. a. a vallás- és közoktatásügyi miniszter jóváhagyását pedig 1913. évi július 29-én 117049. sz. a. megnyerte.

Mínthogy a kisajátítás útján nyert új telkekbe a régi rendháznak a Városház-terre néző homlokzata és a kötőutcai szárnynak a Galamb utcáig terjedő része egészen a régi gimnázium bejárásáig beleesett, ezért a kisajátítási egyezség jóváhagyása után gondoskodni kellett az imént említett épületrészek lebontásáról. A hirdetett pályázatra az építész hét ajánlatot kapott, melyek közül elfogadták *Trattner* Ferenc vállalkozó ajánlatát, ki minden ráfizetés nélkül a nyerendő anyagért vállalkozott a bontásra. Ez a szerződés megkötött 1913. évi július 29-én, melynek értelmében a lebontásra kerülő épület 1913. évi augusztus 16-án adatott át neki azzal a kikötéssel, hogy legkésőbb szeptember 30-án a területet az építésnek azonnal való megkezdésére alkalmas állapotban tartozik átadni. Megállapították végül, hogy mely talált tárgyakat köteles a kegyesrendnek beszolgáltatni.

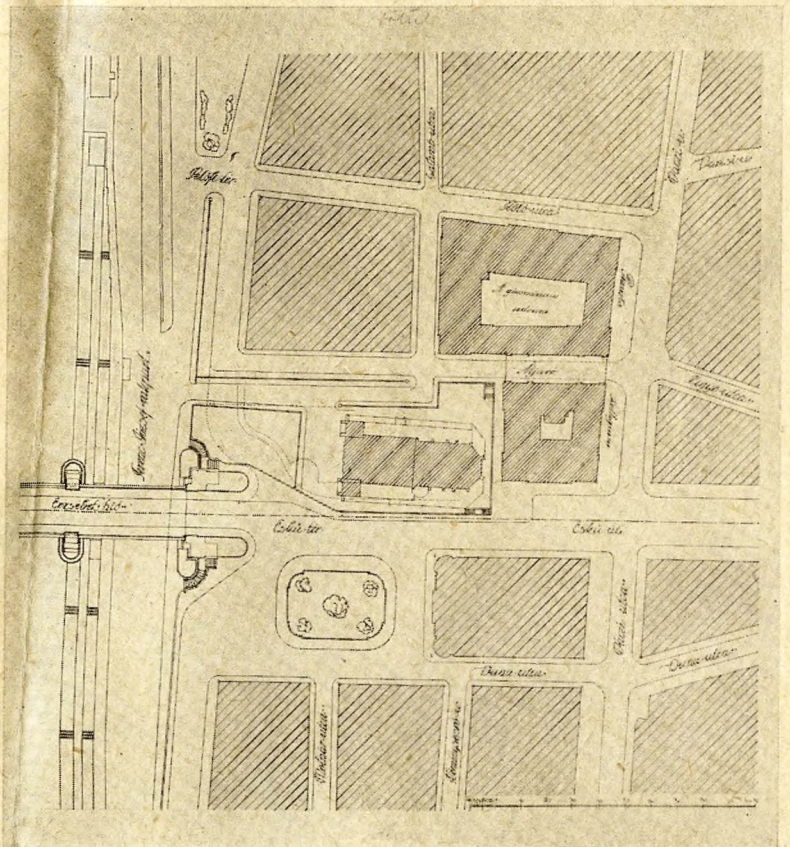
Az építész még 1913. évi május elején betervezte a székesfőváros tanácsához az emelendő rendház és gimnáziumi épületnek homlokzati terveit. A tanács 1913. évi május 23-án kelt végzésével a középítési bizottság javaslatához hozzájárulva, a bemutatott homlokzati terveket, *nemesebb építő anyagok* felhasználásával, a külső kiképzésre általában elfogadhatóknak tartja, de több részletre nézve módosítást kíván. E módosítások foganatosítása után az építész újból a tanács elé terjesztette a homlokzati terveket,

melyekre nézve a tanács 1913. évi július 1-én tartott ülésében határozott, kijelentve, hogy a homlokzati terveket elfogadhatónak tartja, de újból felsorolja, hogy mely részek képzendők ki faragott kőből, kőoszlopokkal és kőszobrászmunkával.

A rend kormánya az új tárház és főgimnázium részletes tervrajzait és a terület helyszínrajzát 1913. évi október 12-én jóváhagyás végett fölterjesztette a vallás- és közoktatásügyi miniszterhez. A miniszteriumban rövid idő alatt átvizsgálták a rajzokat és az építész személyesen adta meg magyarázatait, valamint személyesen vette át a miniszterium által kívánt módosításokat és utasításokat. Ugyanazon év október 14-én a székesfőváros tanácsa is megkapta a részletes tervrajzokat jóváhagyás végett.

A székesfőváros tanácsa 1913. évi november 28-án kelt véghatározatával a tervezett ötemeletes rendháznak és főgimnáziumnak építésére az engedelmet megadta és ez engedelem címén a rendet 11.700 k. 66 fillért befizetni kötelezte. Részletesen felsorolja a véghatározatban az építkezés föltételeit, ezek között azt is, hogy a rendnek díjmentesen engedi át a kiszögellékek és lábzatok által elfoglalt területeket, de az ingatlan területén kívül tervezett 71 db. világító aknáért úri jog elismerése címén a rend tartozik 1915. évtől kezdődően évente 710 koronát a székesfőváros pénztárába befizetni. A részletes tervrajzokon kívül még a külön szakértő által készített vasbetonszerkezeti részletrajzok és statikai számítások is beterveztettek a tanács-hoz, melyeket az 1914. évi október 17-én hagyott jóvá.

A tervezet megoldása nehéz feladat elé állította az építész. Egyrészt a telek aránylag szűk terjedelme, másrészt a Váci-utca tört homlokzati vonala és az Eskü-út és a Piarista-utca közt levő, körülbelül 3 métert kitevő magassági különbség, végül a program különböző speciális kívánalmainak kielégítése sok nehézséget okozott úgy a tervezésben, mint a szerkezetek megállapításakor. Maga a váciutcai front kedvezőtlen törése, melynek töréspontja a

5. ábra. A mai helyszínrajz.

kígyóutcai átjáró sarkánál volt megállapítva, lehetetlenné tette volna az egységes homlokzati megoldást. A két homlokzati sík közé egy közvetítő átmenő síkot kellett a középrészben behelyezni, hogy a törés helyett a homlokzat enyhén meghajló vonalat tüntessen fel. Ezzel a homlokzat egységes architektonikus megoldása lehetségessé vált: a főhangsúly e homlokzaton az átjáró hatalmas nyílására esik, mely a széles középrisalit tengelyét állapítja meg.

(Folyt. köv.)
